

ATZAA

JAARVERSLAG 2019

Museum De Lakenhal

Voorwoord

Het jaar 2019 was een memorabel jaar voor Museum De Lakenhal. Op 19 juni van dit jaar opende Zijne Majesteit de Koning het vernieuwde museum. De dag erna ging het museum weer open voor publiek. Met een vierdaags, gratis toegankelijk festival werd de feestelijke opening voor, door en met alle bezoekers gevierd. Deze heropening betekende niet alleen het einde van de bijna drie jaar durende sluiting van het museum, maar ook de afsluiting van een lange periode van plannen maken, voorbereiden en uitvoeren.

De eerste helft van dit verslagjaar stond volledig in het teken van het afronden van de restauratie en uitbreiding en de voorbereidingen op de feestelijke heropening. In het prachtig gerestaureerde museumcomplex is na bijna drie jaar sluiting, nu weer een rijke keuze beeldende kunst, kunstnijverheid en geschiedenis te zien. Tien hedendaagse kunstenaars en vormgevers kregen de opdracht om in het kader van de restauratie en uitbreiding een bijzondere toevoeging te doen in het gebouw.

Het museum won verschillende nominaties en architectuurprijzen, zoals de Abe Bonnemaprijs en twee Architectenweb Awards voor 'Interieur van het Jaar' en 'Publiek Gebouw van het Jaar'. De nieuwbouwarchitect Happel Cornelisse Verhoeven werd bovendien verkozen tot Architect van het Jaar 2019.

In de tweede helft van 2019 opende we onze eerste grote tentoonstelling in de nieuwe tentoonstellingszalen. De blockbuster *Jonge Rembrandt - Rising Start* trok vanaf de openingsdatum op 2 november tot het einde van dit verslagjaar ruim 27.000 bezoekers. De tentoonstelling werd door De Volkskrant uitgeroepen tot 'beste Rembrandt tentoonstelling' van het landelijke Rembrandtjaar.

Sommige werken keerden na bijna 400 jaar terug naar zijn geboortestad Leiden. Deze uitgebreide tentoonstelling liet de lef en ambitie zien van de jonge Rembrandt, die zich pijlsnel ontwikkelde tot een gevestigde meester. Er waren bijzondere bruiklenen uit binnen- en buitenland te zien, waaronder een aantal werken die voor het eerst aan het publiek werden getoond.

En er gebeurde nog veel meer in 2019. We lanceerden vernieuwende publieksprogramma's, een speciaal familiespoor, een open atelier met kunstenaarsworkshops en bijzondere openstellingen voor specifieke doelgroepen, zoals rondleidingen in gebarentaal, prikkelarme openstellingen en rondleidingen voor mensen met dementie. Ter gelegenheid van Jonge Rembrandt is een succesvol 'artist in residence'-programma opgezet voor talentvolle scholieren uit het voortgezet onderwijs. De volledige publieksprogrammering is afgestemd op een gloednieuwe, interactieve L@kenhal app die direct relevante informatie voor bezoekers ontsluit.

Aan het einde van dit verslagjaar konden we de 100.000ste bezoeker vanaf datum heropening verwelkomen. Daarmee zijn de bezoekersaantallen verdrievoudigd ten opzichte van eerdere jaren. We hadden dit succes nooit kunnen bereiken zonder de immense inspanning van alle medewerkers en iedereen die samen met ons heeft gewerkt en de (financiële) steun van gemeente Leiden, fondsen, sponsors, donateurs, mecenasen, vrienden en alle partners. Wij zijn iedereen bijzonder dankbaar.

Meta Knol
directeur Museum De Lakenhal

Inhoud

Met dank aan	4
Profiel	8
Restauratie en uitbreiding	9
Collectie	13
Tentoonstellingen	16
Publieksprogramma	22
Onderwijs	26
Evenementen en verhuur	29
Marketing en communicatie	31 34
Organisatie	36
Bijlagen	40
Colofon	

Met dank aan

In 2019 ontving Museum De Lakenhal subsidies, schenkingen en nalatenschappen. Enkele schenkers wensen anoniem te blijven. Wij danken alle gevers voor hun steun en betrokkenheid.

Restauratie en uitbreiding 2016 – 2019

Gemeente Leiden
Carla van Steijn †
BankGiro Loterij
Provincie Zuid-Holland
Stichting Pape-Fonds
Staalmeesters en Drapeniers van het Lucas van Leyden Mecenaat
Fonds 1818
Stichting Dioraphte
Mondriaan Fonds
VSBfonds
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
BPD Cultuurfonds
Prins Bernhard Cultuurfonds
Vereniging Rembrandt, mede namens haar BankGiro Loterij
Restauratiefonds
Vereniging ProParte
American Friends of Museum De Lakenhal
KEIM Nederland BV
Dietiker
Bentveld Interieur
Drukkerij De Bink
Emile van Leenen piano's & vleugels
Leendert Bosch †
Wijnand Goppel †
Gail en Ernst von Metzsch
Joke van Hoeken †

Conny van Hoeken †
Zijlwijkschool, Gaby van der Wel
en diverse (anonieme) particuliere begunstigers

Tentoonstelling Jonge Rembrandt

Blockbusterfonds
Mondriaan Fonds
Fonds 21
Prins Bernhard Cultuurfonds
Turing Foundation
BankGiro Loterij
Hizkia Van Kralingen - official carrier
Stichting Dorodarte
M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting

Verwerving nalatenschap Jan Wolkers

Karina Wolkers
Mondriaan Fonds
Vereniging Rembrandt
Prins Bernhard Cultuurfonds
Gemeente Leiden
Vrienden Universitaire Bibliotheken Leiden
Leids Universiteits Fonds
Stichting Zabawas

Verwerving Schilderij Gerrit Dou

Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal met dank aan een schenking van Carla van Steijn (*)
Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar BankGiro Loterij Aankoopfonds, haar Themafonds 17de-eeuwse schilderkunst en haar Daan Cevat Fonds)
Een anonieme particuliere schenking

Young Artists in Residence

Winsor & Newton

Museumboek

Jubileumcadeau van de Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal ter ere van hun 100-jarig jubileum

Industry Day

Gemeente Leiden
Scheltema Leiden

Kunstroute Leiden

Fonds 1818
Gemeente Leiden
Studio Projectie
Nieuwe Energie Leiden
Nacht van Ontdekkingen
Galeriecafé Leidse Lente
Stichting Werk en Onderneming
Sijthoff-Leiden
Puntgaaf Drukwerk
Biskaje Vormgeving

Haagweg 4
Firma Hartwijk
Wines & More

Mecenassen en vrienden

Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal,
American Friends of Museum De Lakenhal
en
Stichting Het Lucas van Leyden Mecenaat bestaande uit:

Staalmeesters

Charlotte Icke-Lemmens
Wim de Leeuw en Marisa Zwartjes

Drapeniers

Mark en Femke Aukema
Tony Bel en Suze Bel-van Liere
Hanno Bentveld
Elco Brinkman
Buik & Van der Horst Gerechtsdeurwaarders
Juul Covers en Ellen Simons
Henk van Dalen en Carla van Dis
De Clercq advocaten notariaat
Pim en Liesbeth van Duren
Sylvia den Engelsen
Philips Everts en Ineke Everts-Kuik
Heleen Gall
Alexander Geertsema
Fred en Fia van Haasteren
Hans Härtel
Maas en Nelleke van Hoeken
Jan Kleijne
Jonneke Klinkenberg

Ronald Knappers en Odile Heynders
Laaken Asset Management N.V.
Ingrid Moerman
Rabobank Leiden-Katwijk
Frits Rijksen en Henny Buschman
Haro Schultz van Haegen
Menno en Miep Smitsloo
Caesar Sterk
Ine Sterk-Berkvens
Studio America BV - André en Anita America-Mantel
TeekensKarstens advocaten notarissen
Marijke van der Wal en Elisabeth Koning
Ab van der Wiel, De Meelfabriek
Cees en Claudia de Zeeuw

En tenslotte

alle medewerkers van Museum De Lakenhal.

O

P

E

N

OPEN

OPEN

OPEN

OPEN

Profiel

Missie

Museum De Lakenhal maakt beeldende kunst, kunstnijverheid en geschiedenis in Leiden toegankelijk voor een breed publiek, om te inspireren en een bijdrage te leveren aan persoonlijke ontwikkeling. Het museum vervult deze missie door:

- Het verwerven, bewaren en presenteren van de verzamelingen beeldende kunst, kunstnijverheid en geschiedenis.
- Het presenteren van tentoonstellingen van (inter)nationaal belang op basis van Leidse bronnen.
- Het nastreven van museale vernieuwing door avontuurlijke, interdisciplinaire projecten te ontwikkelen, ook in samenwerking met externe partners.
- Het zoeken van een open dialoog met een breed samengesteld museumpubliek; het museum geeft informatie, maar stimuleert bezoekers ook om eigen interpretaties en verhalen in te brengen.

Visie

Museum De Lakenhal inspireert, vernieuwt en verbindt. Inspireert door de avontuurlijke, wetenschappelijke en visuele kwaliteit van tentoonstellingen, collectiepresentaties en bijzondere projecten. Vernieuwt door actief te experimenteren met nieuwe invalshoeken, publieksbenaderingen en presentatievormen. Verbindt door als eigentijds netwerkmuseum te opereren: samenwerkingsgericht, interactief en maatschappelijk betrokken met een museaal aanbod voor een breed publiek, bestaande uit alle generaties. Daarnaast verbindt het museum heden en verleden door bezoekers te inspireren met oude en nieuwe gezichtspunten.

Locatie

Sinds 1874 is Museum De Lakenhal gevestigd in een fraai, historisch stadspaleis, de 'Laecken-Halle', dat in 1640 werd gebouwd door de beroemde architect Arent van 's-Gravesande. Het gebouw behoort tot de top van Nederlandse gebouwen uit de 17de eeuw. Eeuwenlang deed het dienst als keurhal voor wollen lakense stoffen die vanuit Leiden over hele wereld werden geëxporteerd. De oorspronkelijke voorkant van het gebouw is nog helemaal intact, maar aan de binnenzijde is in de loop der tijd veel veranderd

Restauratie en uitbreiding

Vanaf 2016 heeft het gebouw een grondige restauratie en uitbreiding ondergaan. Dit jaar is het museum teruggegeven aan het publiek.

Restauratie

De restauratie concentreerde zich op de 17e-eeuwse Laecken-Halle en de achterplaats. De achterplaats, waar vroeger de textielarbeiders moesten wachten tot hun stoffen waren gekeurd, is nu een centraal binnenplein. Hier zijn de vier gebouwdelen (de 17e-eeuwse lakenhal, de 19e-eeuwse kunstzalen, de 20e-eeuwse Papevleugel en de nieuwe, 21e-eeuwse tentoonstellingszalen) zichtbaar en toegankelijk. Sporen van bijna 375 jaar bouwgeschiedenis worden daarbij niet uitgewist, maar juist getoond. Daardoor krijgt elk gebouwdeel zijn eigen karakter.

Sinds het ontstaan van het museum in 1874 zijn in het gebouw veel interieurelementen vastgeklonken. Dit is de zogenaamde aard- en nagelvaste collectie. Het geheel heeft een hoge historische waarde en deze collectie neemt dan ook een belangrijke plaats in binnen het restauratieproject.

In de 19e eeuw is een monumentaal trappenhuis aan het interieur toegevoegd. Deze Joristrap komt uit de St. Jorisdoulen, het hoofdkwartier van de Leidse Schutterij. Om de nieuw te creëren achterplaats een zo open mogelijk karakter te geven, moest dit trappenhuis inclusief bijbehorende 16e-eeuwse Gravenramen verplaatst worden.

Uitbreiding

Aan de achterzijde van het lakenhal-gebouw verrijst de nieuwbouw van Museum De Lakenhal, die een nieuwe gevel krijgt aan het Lammermarktplein. De uitbreiding voegt een totaal volume van 2.500 vierkante meter toe aan het museum met daarin logistiek, opslag, installaties, werkplaatsen, kantoren en museumbibliotheek, naast 450 vierkante meter tentoonstellingsruimte. Het ontwerp van deze nieuwe vleugel is een hedendaagse interpretatie van de baksteenarchitectuur van het bestaande museumcomplex. Vorm en schaal zijn geïnspireerd op de historische bebouwing in de omgeving. Al eeuwen staan hoge en lage gevels in dit gedeelte van de stad gebroederlijk naast elkaar.

Architecten

De combinatie van restaureren én uitbreiden vraagt om een divers team van architecten. Verantwoordelijk voor het restauratiegedeelte is het internationaal gerenommeerde bureau Julian Harrap Architects (JHA) uit Londen, dat voor het eerst in Nederland werkte. De nieuwbouw én het interieurontwerp werden ontwikkeld door de jonge, talentvolle architectencombinatie Happel Cornelisse Verhoeven (HVCA) uit Rotterdam. Dit veelbelovende trio werkt vanuit een ambachtelijke, duurzame basis aan ontwerpen die nieuwbouw op vanzelfsprekende en eigentijdse wijze verbinden met de stedelijke of landschappelijke omgeving.

Prijzen

In 2019 ontving HCVA de Abe Bonnema Architectuurprijs voor de restauratie en uitbreiding van Museum De Lakenhal en werd zij uitgeroepen tot Architect van het jaar 2019 door Architectenweb Awards. Ook ontving het museum een nominatie voor de RAP Architectuurprijs en drie nominaties voor de ARC Award (architectuur, interieur en detail).

Boeiende Leidse verhalen in fraai gerestaureerd museum – Elsevier

De Lakenhal is weer een Leids paleisje – NRC Handelsblad

Oud en nieuw gaan verbluffend hand in hand – NRC Next

Lakenhal ruimer en lichter na renovatie – Algemeen Dagblad / Fries Dagblad enz.

Stadspaleis weer strak en helder – het Parool

Het brutale zusje van het Rijks – Volkskrant

Nieuw elan in Museum Lakenhal Leiden – Reformatorisch Dagblad

Feestje! Museum De Lakenhal is weer open – Dagjeweg.nl

HARTEVELTZAAL

Collectie

Ook dit jaar zijn er bijzondere aanvullingen op de collectie verworven. Deze worden in detail omschreven in het collectieverslag. In dit jaarverslag worden hiervan uitgelicht de aanwinsten van de collectie Jan Wolkers en het schilderij van Gerrit Dou.

Aanwinsten

Jan Wolkers

De collectie van Museum De Lakenhal is met 17 kunstwerken van Jan Wolkers aangevuld. Samen met de Universitaire Bibliotheken Leiden is de nalatenschap van Jan Wolkers (1925–2007) voor Leiden verworven. De wens van de schrijver en kunstenaar en zijn echtgenote Karina om de collectie in Leiden onder te brengen is hiermee in vervulling gegaan. Door deze verwerving blijft het werk van een van Nederlands belangrijkste en meest veelzijdige kunstenaars van na de Tweede Wereldoorlog behouden en beschikbaar voor expositie, onderwijs en onderzoek.

Door de Universitaire Bibliotheken Leiden is vooral het literaire en persoonlijke archief van Wolkers verworven. Museum De Lakenhal heeft in aanvulling op de drie werken in de bestaande collectie een representatieve selectie van zeventien beeldende werken ontvangen. Het betreft onder meer Wolkers' vroegste figuratieve werk, de geometrisch-materiële reliëfs van begin jaren zestig, de meer conceptuele, experimentele assemblages van de jaren zeventig en het eerste 'lichtschilderij' (1988).

Gerrit Dou

Het schilderij De schilder in zijn werkplaats (ca 1632) van Gerrit Dou is eind van het jaar verworven. Gerrit Dou was in 1628 als 15-jarige de eerste leerling van de 22-jarige Rembrandt. Terwijl hij in het atelier van de volop experimenterende Rembrandt werkte, ontwikkelde hij meteen al een eigen artistieke identiteit. Toen zijn leermeester zich vier jaar later in Amsterdam vestigde en daar een steeds vlottere verftechniek ontwikkelde, ging Dou zich in Leiden juist toeleggen op virtuoze, uiterst precies geschilderde kabinetstukjes met veel aandacht voor stofuitdrukking. Hiermee oogstte hij een ongekend succes: de Leidse fijnschilderkunst was geboren.

De schilder in zijn werkplaats is mogelijk het eerste werk dat Dou als zelfstandige schilder afleverde. Het onderwerp ontleende Dou aan het gelijknamige werk van Rembrandt uit 1628. Deze aankoop illustreert voluit de technische en artistieke capaciteiten van Dou als fijnschilder. Het werk laat zien hoe hij net zoals Rembrandt al vroeg een kenmerkend zelfbewustzijn ontwikkelde, als onafhankelijke schilder.

Nieuw Leids Laken

Verschillende kunstenaars kregen van Museum De Lakenhal de opdracht om op basis van oude ambachten, technieken, motieven en patronen een wollen stof te ontwikkelen. Deze stoffen kregen opnieuw het keurmerk 'Leids laken', in de vorm van het beeldmerk van Museum De Lakenhal. Dit jaar realiseerden Petra Blaisse (bureau Inside Outside) en Claudy Jongstra een opdracht. Eerder had het museum Christie van der Haak, Mae Engelgeer en Edwin Oudshoorn opdracht gegeven. Alle stoffen zijn vanaf de heropening op de meter te koop in de nieuwe museumwinkel. Bij elke stof ontwikkelde we een speciaal DIY (Do It Yourself) pakket. Voor de visualisatie van deze pakketten werd een opdracht gegeven aan de in Leiden woonachtige fotograaf Koen Hauser.

Kunstopdrachten

Museum De Lakenhal schreef in de periode van de restauratie en verbouwing (2016–2019) een aantal opdrachten uit aan kunstenaars voor de herinrichting. In 2019 werd verder gewerkt aan de volgende opdrachten:

Fotograaf Karin Borghouts maakte tijdens de sluitingsperiode een serie kunstfoto's van het bouwproces in Museum De Lakenhal. Aleksandra Gaca ontwierp een textiele wandbespanning voor de nieuwe publiekszaal, die behalve een esthetische waarde ook een akoestische werking heeft. De nieuwe vijf meter hoge expeditieuren werden ontworpen door grafisch vormgever Hansje van Halem. Ontwerper Ankie Stoutjesdijk ontwikkelde een monumentaal wandtapijt over de stad Leiden, dat tegelijkertijd ook een belangrijke akoestische functie vervult. Aan de Amerikaanse kunstenaar Mark Dion is gevraagd om een rariteitenkabinet te ontwerpen voor de nieuwe universiteitskamer, waarbij hij de (natuur)historische objecten uit de collectie van het museum, zoals de zeer unieke 16^e-eeuwse zwaardvis, combineert met eigen, nieuwe objecten. Beeldend kunstenaar Sophie Ernst ontwierp een hedendaagse filmprojectie voor in de Toverkamer waar ook een gedeelte van de toverlantaarncollectie getoond wordt. Beeldend kunstenaar Thomas Raat is gevraagd een kunsttoepassing te ontwerpen voor het deel van het museum waar de ontwikkeling van het modernisme in Leiden gepresenteerd wordt. Beeldend kunstenaar Iemke van Dijk kreeg de opdracht een ontwerp voor glas-in-loodramen te maken in de ruimte waar het interieur van een laat 17e-eeuwse katholieke schuilkapel is opgesteld. Het ontwerpersduo Kolk & Kusters onderzocht het pigmentgebruik van de in Leiden geboren en getogen schilder Rembrandt Harmensz. van Rijn en ontwikkelde voor het museum een aangepast kleurenpalet voor op de muren in de collectiehallen. Dichter, schrijver en classicus Ilja Leonard Pfeijffer stelde een bloemlezing van gedichten samen voor in het trappenhuis en schreef speciaal voor Museum De Lakenhal een sonnet.

Tentoonstellingen

Museum De Lakenhal wil met zijn tentoonstellingen zoveel mogelijk verschillende mensen met nieuwe ogen naar het Leidse verleden laten kijken. In 2019 waren onderstaande vier tentoonstellingen te zien.

Museum in Transitie

20 juni 2019 t/m 29 september 2019

Samenstelling: Nicole Roepers (conservator actuele kunst) en Karin Borghouts (fotograaf)

Tussen 2016 en 2019 volgde Karin Borghouts (1959) met haar camera het verbouwingsproces in Museum De Lakenhal. Talloze keren dwaalde zij door het museum, speurend naar krachtige beelden van sloopmomenten, de verbouwingschaos en van hervonden historische constructies – maar ook naar onopvallende details. Deze stillezens van de verlaten en in verbouwing verkerende museumruimten worden hier getoond als ooggetuigenverslag van een voorbije fase: het museum in transitie.

De Belgische Borghouts is gespecialiseerd in het fotograferen van architectonische locaties en interieurs. Haar werk balanceert op de grens van documentaire- en kunstfotografie, met veel verwijzingen naar de schilderkunst. Borghouts fotografeert regelmatig voor internationale musea en was van 2012 tot 2014 stadsfotograaf van Antwerpen.

Verwoest Huis: monument van het tijdelijke

20 juni 2019 t/m 29 september 2019

Samenstelling: Nicole Roepers (conservator actuele kunst) en Marjan Teeuwen (fotograaf)

Voor de nieuwe vleugel van Museum De Lakenhal moesten vier huizen van rond 1900 aan de Lammermarkt wijken. Om deze panden en hun geschiedenis een laatste eerbetoon te brengen, verrichtte kunstenaar Marjan Teeuwen (1953) vlak voor de sloop in 2015 een architectonische ingreep in de vier woningen: Verwoest Huis Leiden. De woningen werden gestript, tussenmuren gesloopt en van brede doorgangen voorzien zodat er één grote, monumentale ruimte ontstond. Ondanks alle verwoesting is de installatie een ode aan het bouwen, de 'geest' van de locatie en aan de geschiedenis van deze Leidse panden. Teeuwen legde het project vast in een fotoserie die is verworven voor de museumcollectie. In deze tentoonstelling wordt die serie aangevuld met foto's uit andere architectonische installaties.

Jonge Rembrandt – Rising Star

2 november 2019 t/m 9 februari 2020

Aantal bezoekers 55.330, van wie 31.286 in 2019

Samenstelling: Christiaan Vogelaar (conservator Museum De Lakenhal), Christopher Brown (voormalig directeur Ashmolean Museum en internationaal erkend Rembrandt-expert), An Van Camp (conservator Ashmolean Museum)

Ontwerp: Karen Polder

Samenwerkingen: Ashmolean Museum–Oxford, NBTC, Leiden Marketing

Voor het eerst wordt een overzichtstentoonstelling exclusief gewijd aan het vroegste werk van Rembrandt Harmensz. van Rijn (1606–1669). Het publiek kijkt als het ware over de schouder van de jonge schilder mee en ziet hoe zijn talent tot bloei kwam. Werken die de inmiddels wereldberoemde meester op Leidse bodem maakte, keren na bijna vierhonderd jaar terug naar zijn geboortestad. De tentoonstelling omvat ongeveer veertig schilderijen, zeventig etsen en tien tekeningen. Naast Rembrandt zijn ook werken te zien van onder anderen Jan Lievens, Pieter Lastman, Jacob van Swanenburgen Gerrit Dou. De tentoonstelling laat zien hoe het uitzonderlijke talent van Rembrandt Harmensz. van Rijn in de periode van 1624 tot 1634 tot wasdom kwam. De spectaculaire, pijlsnelle ontwikkeling van dat talent is van werk tot werk af te lezen. Hij was een rasechte verkenners en vernieuwer. Nooit koos hij voor reeds bewandelde paden en steeds zocht hij onvermoeibaar naar nieuwe inzichten en mogelijkheden. In deze eerste tien jaren legde Rembrandt het fundament voor zijn latere werk. Dit leidde tot Rembrandts grote roem en droeg in hoge mate bij aan het karakter van de Nederlandse schilderkunst in de 17e eeuw.

Met bruiklenen van:

Akademie der bildenden Kunste (Wenen, Oostenrijk), Dulwich Picture Gallery (Londen, Engeland), Erfgoed Leiden en Omstreken (Leiden, Nederland), Fondation Custodia (Parijs, Frankrijk), Fogg Museum (Cambridge, USA), Jan Six Fine Art (Amsterdam, Nederland), Kunstmuseum Winterthur (Winterthur, Duitsland), Mauritshuis (Den Haag, Nederland), Musée des Beaux-Arts de Lyon (Lyon, Frankrijk), Musée du Louvre (Parijs, Frankrijk), Musée Jacquemart-Andre (Parijs, Frankrijk), Museum Boijmans Van Beuningen (Rotterdam, Nederland), Museum Catharijneconvent (Utrecht, Nederland), National Gallery of Ireland (Dublin, Ierland), Museum Het Rembrandthuis (Amsterdam, Nederland), National Trust UK (Swindon, Engeland), Rijksmuseum (Amsterdam, Nederland), Staatliche Museen zu Berlin, Gemäldegalerie (Berlijn, Duitsland), Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett (Berlijn, Duitsland), Teylers Museum (Haarlem, Nederland), The British Museum (Londen, Engeland), The Christopher Sands Trust (in langdurig bruikleen aan het Ashmolean Museum) (Oxford, Engeland), The Fitzwilliam Museum, University of Cambridge (Cambridge, Engeland), The J. Paul Getty Museum (Los Angeles, USA), The Kremer Collection (Amsterdam, Nederland), The Metropolitan Museum of Art (New York, USA), The National Gallery (Londen, Engeland), Universiteitsbibliotheek (Leiden, Nederland), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Rijswijk, Nederland).

De tentoonstelling over de jonge Rembrandt is mogelijk de beste van het hele Rembrandtjaar – De Volkskrant
Geweldige tentoonstelling, waarin je de ontwikkeling van Rembrandts vroege werk stap voor stap kunt volgen– Parool
Rembrandt's genius was no overnight success. He worked hard to get it right – Independent

Jan Wolkers

20 juni 2019 t/m 10 mei 2020

Samenstelling: Rob Wolthoorn

Samenwerking: Universitaire Bibliotheken Leiden

De collectie van Museum De Lakenhal is met zeventien kunstwerken van Jan Wolkers aangevuld. Dit jaar is voor het eerst een ruime keuze van elf werken getoond in de gangen van de Papevleugel. De ontwikkeling van Wolkers als kunstenaar is daar goed en stap voor stap te volgen. Wolkers begon in de jaren '50 met naturalistisch beelden. In de vroege jaren '60 koos hij een abstractere weg, aanvankelijk met zware en donkere materieschilderijen. In de loop van de jaren '60 gingen ze over in speelsere assemblages waarin natuurlijke of juist industriële materialen verwerkt werden. In de hal rond het trappenhuis krijgen zijn laatste 'licht'-schilderijen de volle aandacht. Bij deze uit kleine toetsen opgebouwde werken liet hij zich inspireren door de kleuren van de natuur op Texel. In het werk van Wolkers herken je de tijdgeest van de verschillende decennia en zie je hoe hij daar telkens een bijzondere eigen invulling aan geeft.

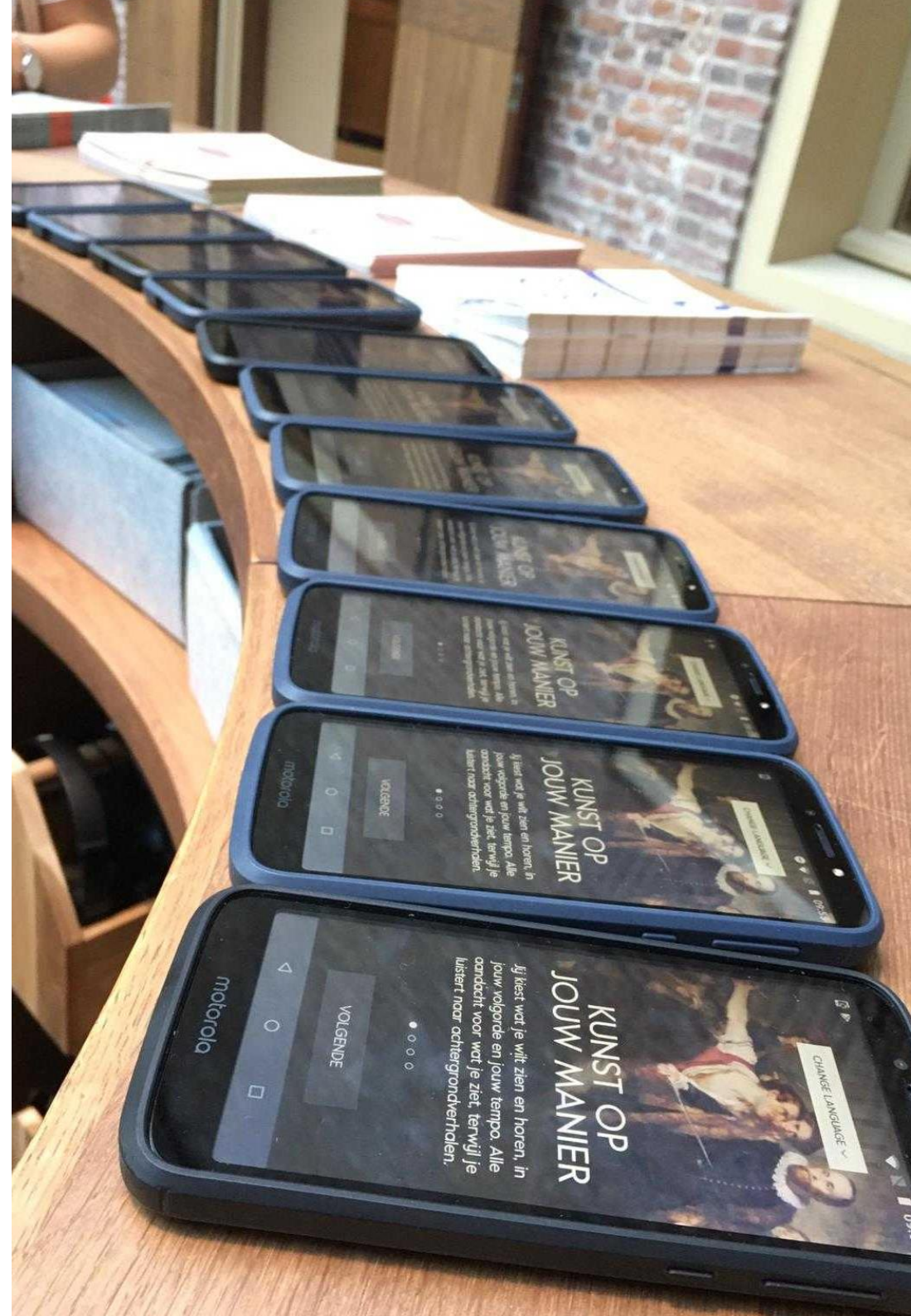
Publieksprogramma

Een familiespoor, een prikkelarme openstelling, een app. Dit zijn maar een aantal voorbeelden van het aanbod dat het museum ontwikkelde voor na de heropening.

Reguliere aanbod

Voor gezinnen met kinderen vanaf zes jaar ontwikkelde het museum samen met Familiemusea het Familiespoor: dertien lades verspreid door het hele museum, met daarin interactieve opdrachten voor gezinnen. Op zondagen kunnen bezoekers terecht in het Open Atelier waar zij onder begeleiding hun handen uit de mouwen steken aan de hand van een creatieve opdracht, bedacht door een hedendaagse kunstenaar en geïnspireerd op de collectie of een tentoonstelling. Bezoekers kunnen kiezen uit verschillende thematische rondleidingen, zoals 'Hoogtepunten & Architectuur' en 'Kies je kernverhaal'. Ook is er op zondagen een gratis instaprondeleiding, in het Nederlands en het Engels. Om tijdens een museumbezoek niet overweldigd te raken door de hoeveelheid werken en informatie heeft het museum samen met kunstredacteur Wieteke van Zeil kijktips geformuleerd. In 2019 konden bezoekers op interactieve wijze kennismaken met één van de medewerkers van het museum die vertelde over zijn of haar lievelingsobject uit de collectie.

In 2019 lanceerden we de L@kenhal-app, die met de nieuwste AI-technieken verdieping biedt tijdens en na het bezoek. Deze app is een onderdeel van het museale ecosysteem dat wij samen met internetbureau Fabrique ontwikkelen waarbij onze website, online collectie, social mediakanalen en de app met elkaar samenhangen. Ook maakten we een 360°-videotour door het gebouw.

Aanbod bij tentoonstellingen

Bij de tentoonstelling 'Jonge Rembrandt – Rising Star' kon het publiek een speciale rondleiding of Familiespoor volgen, of een aantal lezingen bijwonen. De lezing van Rembrandt-expert Gary Schwartz 'Did Rembrandt read the Bible?' was met een livestream vanuit huis te volgen – een primeur voor het museum. Daarnaast kon het publiek in de app naar interviews luisteren met de conservatoren waarin zij verhalen, anekdotes en wist-je-datjes vertelden bij de vroege werken van Rembrandt. Gemiddeld 1 op de 5 bezoekers gebruikte de app en de meeste mensen vonden deze digitale laag een verrijking.

Speciale openstellingen

De gemeente Leiden organiseert jaarlijks een Kennisdag, waarbij medewerkers van verschillende afdelingen een kijkje kunnen komen nemen. Tijdens de landelijke Open Monumenten Dagen was het museum gratis toegankelijk en waren er instaprondleidingen en familierondleidingen. En tijdens de landelijke Maand van de Geschiedenis, die in het teken stond van het thema Hij/Zij verzorgde het museum de lezing 'Ladies in de Lakenhal' over de rol van vrouwen in de Leidse geschiedenis. Het is een jarenlange traditie: de gratis openstelling van Museum De Lakenhal op 3 oktober, voor Leidenaren die topstukken uit het kernverhaal 'Leidens Beleg en Ontzet' willen zien, een rondleiding over deze bijzondere gebeurtenis uit de Leidse geschiedenis en een inloopworkshop, waarin ze met ingrediënten als aardappel, peen, ui en pastinaak iets heel anders maakten dan hutspot.

Kunstroute en Industry Day

Dit jaar bestond de Kunstroute Leiden 25 jaar. 125 individuele kunstenaars en 340 galeries/kunstenaarsinitiatieven deden mee. Verspreid over 86 locaties konden geïnteresseerden 165 Leidse kunstenaars (ateliers), galeries en kunstenaarsinitiatieven bezoeken. De kunstenaars waren het hele weekend aanwezig om toelichting te geven op hun werk.

De Industry Day, een middagprogramma voor kunstenaars, creatieve initiatiefnemers en studenten met het thema 'The Big(ger) Picture', werd o.a. de (inkomens)positie van (Leidse) kunstenaars belicht en de kansen geschetst die er voor kunstenaars liggen in verband met Leiden als City of Science in 2022. Doel van de Industry Day is het stimuleren van jong talent en gevestigde kunstenaars en het versterken van het 'makerklimaat' in Leiden in directe relatie tot de (culturele) ontwikkeling van de stad. Net als vorige jaren markeerde de Industry Day het begin van de inschrijving voor de jaarlijkse Kunstroute.

Diversiteit en inclusie

Iedereen is welkom in Museum De Lakenhal. Daarom organiseerden we een prikkelarme openstelling speciaal voor mensen met autisme, niet aangeboren hersenletsel en andere prikkelverwerkingsstoornissen. Samen met Stichting Onbeperkt Genieten kregen museummedewerkers een training en maakten we een plan voor de openstelling. In de kerstvakantie organiseerden we een Familiedag speciaal bedoeld voor gezinnen met een minimum inkomen. Om hen te bereiken werkte het museum samen met de Voedselbank, de Speelgoedbank en de sociale wijkteams. Ook begon het museum in 2019 met rondleidingen in Nederlandse Gebarentaal, in samenwerking met het landelijke platform Musea in Gebaren.

Activiteiten publieksprogramma	Aantal deelnemers
Rondleidingen	4.491
Groepen	3.894
Waanzinnige Wolkers Week	75
Nederlandse Gebaren Taal	30
Instaprondleidingen	52
Open Monumenten Dagen	240
Kennisdag gemeente Leiden	200
Open Atelier	952
Maak kennis met	456
Speciale openstellingen	16.546
- Openingsfestival	6.637
- Kunstroute	6.000
- Open Monumenten Dagen	2.350
- Viering Leidsens Beleg en Ontzet	1.258
- Prikkelarme openstelling	45
- Familiedag	256
Lezingen	370
- Maand van de geschiedenis	130
- Jonge Rembrandt	240
App	
- Totaal gebruikers	8.387
- Downloads Apple	4.113
- Downloads Android	2.664
- Uitgeleend bij infobalie	610
Pick up-rate	
- % bezoekers dat de app downloadt	8,12%
- tijdens Rembrandt-tentoonstelling	Tussen 8-20%

Onderwijs

In het schooljaar 2019-2020 is het volledig vernieuwde onderwijsaanbod van het museum gelanceerd.

Reguliere aanbod

Leerlingen uit het primair onderwijs staan vaak nog sterk open voor kunst en zijn heel goed te enthousiasmeren voor historische onderwerpen. Het museum probeert die open blik en dat enthousiasme extra te stimuleren en, wellicht nog belangrijker, dat je plezier mag hebben in het museum. Eén van de belangrijkste uitgangspunten voor de programma's voor het voortgezet onderwijs is het stimuleren van actief kijken naar kunst en erfgoed. In de programma's voor het MBO richten we ons op kennismaken met kunst, architectuur en vormgeving vanuit de eigen/toekomstige professionele context van de studenten. De vaste programma's voor studenten uit HBO en WO hebben als uitgangspunt kennisdelen en professionaliseren. Omdat de behoeftes van leerlingen in het Speciaal Onderwijs erg uiteenlopen, heeft het museum geen specifiek programma voor deze onderwijsgroep ontwikkeld. Wel biedt het de mogelijkheid om alle programma's met aanpassingen op maat af te nemen. Naast begeleide programma's biedt het museum ook gratis zelfstandige groepsbezoeken aan voor alle onderwijsniveaus, evenals programma's op maat.

Bijzondere projecten

Rondom de Kunstroute organiseren we jaarlijks een project voor de groepen 7-8 van Leidse basisscholen. Het thema van dit jaar was The Big Picture. Met een lesbrief, rondleiding en workshops moedigden we bewustwording van beeldconsumptie aan. Aan het scholenproject werkten elf verschillende kunstenaars en zes professionele rondleiders mee.

Voor leerlingen uit de vierde klas HAVO/VWO uit Leiden en omstreken organiseerden we weer Kunstshot. Tijdens dit jaarlijkse CKV-festival kwamen leerlingen naar het museum voor de workshop 'Rembrandt op z'n kop'.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling Jonge Rembrandt – Rising Star lanceerde Museum De Lakenhal een jaarlijks terugkerend programma voor creatieve talenten uit de bovenbouw van het Voortgezet Onderwijs: Young Artists in Residence. Gedurende vier masterclasses kregen de tien jongeren de unieke kans om in Museum De Lakenhal hun artistieke talent te ontplooien aan de hand van het thema 'De smaak te pakken'. Rembrandt van Rijn, geboren en getogen in Leiden, werkte op zijn achttiende aan een reeks schilderijen over de zintuigen. Daarom aan de jonge talenten de vraag: hoe verbeeld jij het zintuig 'smaak'?

Voor de openingshandeling door de Koning schreef het museum een sleutel-ontwerpwedstrijd uit voor basisschoolleerlingen in Leiden. De sleutel voorzien van het winnende ontwerp werd samengevoegd met een tweede sleutel, waarmee zich het symbool van de stad ontvouwde en het museum symbolisch werd geopend. De drie winnaars uit groep 7 van basisschool De Arcade verrichtten samen met de Koning deze openingshandeling.

Activiteiten onderwijs	Aantal leerlingen
Onderwijs (vanaf september 2019)	1468
- Zelfstandige groepsbezoeken	398
- Primair Onderwijs	133
- Voortgezet Onderwijs	494
- HBO/WO	45
- Zelfstandig groepsbezoek PO	166
- Zelfstandig groepsbezoek VO	170
- Zelfstandig groepsbezoek HBO/WO	62
Bijzondere projecten	430
- Kunstroute scholenproject	360
- Kunstshot	60
- Young Artists in Residence	10

Aanbod onderwijs	
Primair onderwijs	groep 3-8
- Filosoferen met kunst	
- Zeven eeuwen Leids laken	
- Blik op de 17 ^{de} eeuw	
- Leidens Beleg en Ontzet	
Voortgezet onderwijs	alle niveaus
- Cursus Kijken	
CKV Themarondleiding	HAVO/VWO
- Traditie & Innovatie	HAVO/VWO
- Herkenning & Vervreemding	
Examen rondleiding	VMBO
- Beeldende vorming	HAVO/VWO
- Kunst Algemeen	HAVO/VWO
- TeHaTex	
MBO	
Rondleiding	Alle niveaus
- Hoogtepunten & Architectuur	
- Grafische Vormgeving	
- Mode & Interieur	
HBO	
Rondleiding	PABO- studenten
- Hoogtepunten & Architectuur	
- Beeldende Vorming	
Introductie	
- interactief kijken naar kunst	
- museumdidactiek	
Programma op maat	Speciaal onderwijs

Evenementen en verhuur

Museum De Lakenhal was dit jaar de locatie voor tal van evenementen. De Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal (vriendenvereniging VBL) ontving dit jaar van mevrouw van Steijn een erfenis van circa vijf miljoen euro. In maart werd de naam van de nieuwbouw onthuld: het Van Steijn Gebouw. In het bijzijn van circa vijftiggenodigden onthulde de locoburgemeester samen met de achterneef van de erflater de messing letters boven de doorgang naar de nieuwe vleugel.

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de vriendenvereniging VBL verscheen in april, als jubileumcadeau van de vereniging aan het museum, het Museumboek. Hierin is voor het eerst de rijke geschiedenis van het museum opgeschreven en de verbouwing in beeld gebracht. Burgemeester Henri Lenferink ontving het eerste exemplaar. De jarige vereniging ontving deze dag zelf ook een bijzonder cadeau: een koninklijke erepenning.

In juni heropende Museum De Lakenhal. Tijdens de VIP-previews vonden meer dan achthonderd relaties hun weg naar het vernieuwde museum. De dag erna opende Zijne Majesteit de Koning in het bijzijn van 276 genodigden officieel het vernieuwde museum. Voor het publiek, ongeveer zeventuizend mensen, was er aansluitend vier dagen lang een gratis toegankelijk openingsfestival vol Leidse verrassingen, workshops, rondleidingen en lezingen. In totaal 93 symposia, recepties, diners en andere ontvangsten. Hiervan waren 62 evenementen in opdracht van externe opdrachtgevers.

Marketing en communicatie

Alles dit jaar was erop gericht om het museum weer onder de aandacht van het publiek te krijgen en hen te laten kennismaken met het vernieuwde museum. Dat is goed gelukt! Nationaal én internationaal is er veel aandacht geweest en de mediawaarde was ruim 9 miljoen euro.

Heropening

Bij de heropencingscampagne richtte het museum zich op zowel de Leidenaar ('We geven het museum aan jullie terug') als nationale en internationale bezoekers ('Het museum is een *must see*') en partners ('Dankzij jullie kwam de restauratie en uitbreiding tot stand'). In de periode voor de opening gaven we een blik achter de schermen en deelden we verhalen uit het museum. Het vierdaagse openingsfestival was voor iedereen gratis toegankelijk. Om de stad écht bij de opening te betrekken trokken we met een Piaggio-autootje de stad in en bezochten de Leidenaar: van wethouder en vriend van het museum tot bewoners van een verpleeghuis en een verre achterneef van Rembrandt. Al deze bezoeken legden we vast in een vlogserie en deelden we op onze social-kanalen. Daarnaast organiseerden we previews voor nationale en internationale pers, een speciale empty meet voor online influencers en exclusieve ontvangsten voor speciale relaties, met als hoogtepunt de koninklijke opening. De mediawaarde bedroeg ruim € 355.000.

Rembrandtjaar

Dit jaar was het Rembrandtjaar: het was zijn 350ste sterfjaar. Ook de Jonge Rembrandt-tentoonstelling sloot hierbij aan en was een uitgelezen kans om het museum internationaal op de kaart te zetten. Naast de gebruikelijke kanalen zette het museum in op free publicity en (marketings)samenwerkingen. Samen met het Mauritshuis, Rembrandthuis en het Rijksmuseum verzorgden we de huis-aan-huiskrant 'Iedereen een Rembrandt'. Ook stonden we samen op de uitmarkten in Den Haag en Amsterdam met photobooth. Voor de internationale campagne werkten we samen met het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen. De nationale mediawaarde van onze tentoonstelling bedroeg ruim € 1 miljoen en internationale mediawaarde van het Rembrandtjaar € 10,2 miljoen.

Ook voor de Kunstroute en de Jan Wolkers-tentoonstelling was veel media-aandacht met respectievelijk bijna € 132.000 en een kleine € 600.000 mediawaarde.

"Dit museum in het centrum van Leiden combineert de historie van Leiden als Lakenstad met moderne kunst. Het is daardoor af en toe verfrissend en informatief."

"Museum De Lakenhal ziet er na de verbouwing fantastisch uit. Oud en nieuw komen samen in de kunst en in het gebouw. Veel over Leiden, haar historie vanaf de middeleeuwen en natuurlijk de Leidse lakenhandel"

"Prachtig verbouwd. Mooie collectie. Ruim opgezet. Hier moet je, zeker als Leidenaar, even naar toe!"

"Wat mooi! Wat prachtig dat nu de omgeving meespeelt met het museum. Dat de ramen zichtbaar zijn. Wat fijn de bekende werken tegen te komen. Wat ontzettend mooi de buitengevel met het 'lakenpatroon', en wat loopt het oude en het nieuwe mooi, naadloos in elkaar over. Intens genoten!"

"Mijn complimenten voor het prachtige resultaat van de vernieuwde Lakenhal. Als kleindochter van Harm Kamerlingh Onnes kan ik met name ook de opstelling van het geheel verlichte van het glas-in-lood-raam van het Handelsblad Gebouw erg waarderen!"

Bezoek	
Bezoekers museum	105.673
Website	
Unieke bezoekers	231.010
Paginaweergaven	1.028.063
Unieke paginaweergaven	818.330
Gemiddelde tijd	00:00:55
Social media	
Facebook	10.281
Twitter	6.047
YouTube	
- Volgers	323
- Vertoningen	53.731
- Weergaven	14.224
- Kijktijd	622 uur
Nieuwsbrieven	10
Kunstroute	
Facebook	1.387
Twitter	776

le bin er over, lief, dank jou meer,
verlies en op oude stadsgelichten.
Als zoveel van de tijd hier wordt bewaard,
moet ook je zegenlag zijn terug te halen,
de accordeon bij die gelimise lichte
en alles wat mijn ruwe gams verklaart.

He Leonard Playfler 1988

Organisatie

Interne organisatie

De organisatie groeide in 2019 van 28 fte (34 medewerkers) in januari naar 37 fte (45 medewerkers) eind van het jaar. Ook het aantal externe medewerkers steeg in die periode, van 4 naar 10. Dit was logisch aangezien het museum pas halverwege het jaar opende, en eind van het jaar een drukbezochte tentoonstelling te zien was. Het team Beveiliging werd grotendeels nieuw geworven, en ook de formatie op de afdeling Publiek werd uitgebreid. Het ziekteverzuim lag met 3,8% ruim onder dat van 2018 (5,1%). Het opleidingsbudget is in 2019 meer dan volledig benut.

Rondleiders en workshopdocenten

Voor de uitvoering van de gloednieuwe publieks- en onderwijsprogramma's werd een poule van 23 freelance rondleiders en workshopdocenten samengesteld. Bij de werving en selectie is gelet op een diverse samenstelling van de groep, bestaande uit mensen met verschillende leeftijden, opleidingen en achtergronden. Na een inwerkperiode van één week, bestaande uit verschillende trainingen en inwerkrondeleidingen, gingen zij vanaf het openingsfestival voor Museum De Lakenhal aan de slag.

Gastheren en gastvrouwen op vrijwillige basis

Om een gastvrije ontvangst voor individuele bezoekers te garanderen, werd ook een nieuwe groep vrijwilligers geworven, zo'n veertig in totaal. Zij vervullen in het entreegebied de onmisbare rol van gastheer of gastvrouw. Ze heten bezoekers welkom, informeren hen over wat er in het museum te doen is die dag, en verkopen Nieuw Leids Laken. Na een inwerkperiode van drie dagen, bestaande uit onder meer een hostmanship training, een training in non-verbale communicatie en een rondleiding door het museum, ging ieder van hen op een vast dagdeel aan de slag.

Vrienden en mecenasen

Ook in 2019 was Museum De Lakenhal weer gezegend met de warme steun van 659 leden van Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal, de zogenaamde vrienden, waaronder 127 partnerlidmaatschappen en 18 leden voor het leven. De 2 Staalmeesters en 32 Drapeniers van het Lucas van Leyden Mecenaat zijn tijdens de gehele restauratie en uitbreiding een grote steun en toeverlaat geweest om het extra stapje mogelijk te maken.

Bijlagen

MUSEUM DE LAKENHAL

OPEN

VANAF 20 JUNI 2019

GRATIS OPENINGSFESTIVAL 20 T/M 23 JUNI

LAKENHAL.NL

LEIDEN

Jaarrekening

Baten	resultaat	begroting
bijdragen derden	3.205.154	2.052.935
tentoonstellingen en projecten	581.684	982.605
aankopen kunst	350.300	25.025
restauratie collectie	86.447	-
restauratie en uitbreiding gebouw	2.166.999	1.030.348
educatief programma	19.724	14.957
opbrengsten overig	984.595	1.156.105
toegangsgelden	530.772	493.471
bezoek tentoonstellingen	220.472	582.798
horeca	-	7.575
winkel	121.487	44.768
publiciteit	-	-
vergoedingen collectie	3.180	5.342
ontvangsten	108.685	22.151
totaal opbrengsten en bijdragen extern	4.189.749	3.209.040
bijdrage gemeente Leiden	3.796.305	3.796.305
totale baten	7.986.054	7.005.345

Lasten	resultaat	begroting
reguliere exploitatie	4.751.784	4.150.049
personele lasten	2.561.265	2.567.332
kostenverdeelstaat	-	-
kantoorkosten	188.246	168.242
publiciteit	71.560	73.354
educatie	29.335	44.610
collectie	77.363	27.719
beheer collectie en vaste opstelling	168.258	136.069
beheer tijdelijke collectie en opstelling	92.674	68.661
ontvangsten	35.988	-30.091
aankopen	382.189	85.697
horeca	6.372	3.045
winkel	89.032	28.507
onderhoud en beveiliging	364.053	309.740
huisvestingskosten	221.977	223.875
kapitaallasten	443.289	443.289
huur	20.182	-
bijzondere uitgaven	3.080.370	2.855.296
fondsenwerving/ bijdrage R+U	2.122.177	1.127.679
tentoonstellingen en projecten	958.193	1.727.617
totale lasten	7.832.155	7.005.345

Reserves en voorzieningen	31-12-2019	mutatie
bedrijfsreserve	219.413	-51.562
bestedingsreserve	292.537	-
voorziening onderhoud en beveiliging	298.017	-54.313
voorziening aankopen kunst	49.147	28.783
voorziening restauratie collectie	180.998	36.803
voorziening educatie & communicatie	116.655	-133.345
voorziening restauratie en uitbreiding gebouw	469.790	-1.186.205
Totaal reserves en voorzieningen	1.626.556	1.359.839

Nevenactiviteiten

Nicole Roepers, conservator actuele kunst

- Bestuurslid Stichting Stadsfotograaf Leiden
- Adviseur potentieel textiel ambachtscentrum
- Adviseur Cultuurfonds over BKOR
- Tafelvoorzitter debat State of the Public Art
- Deelnemer brainstormseesies Kunst en Cultuur in Energiepark
- Lid adviescommissie Kunst in stadhuis
- Lid sollicitatiecommissie Cultuurmakelaar BKOR, Cultuurfonds Leiden

Jori Zijlmans, conservator geschiedenis

- Expert Overleggroep Vrouwelijke conservatoren in Nederlandse Musea
- Expert Trekvaarttafel van de Erfgoedlijnen Zuid-Holland
- Redactielid van de 3 oktoberlezing Universiteit Leiden
- Adviescommissie /advisoryboard van de Leiden-Mayflower400conference aan de UL zat.
- Symposium Slavernijverleden in de Koninklijke Bibliotheek. Den Haag, 28.07.19
- Bootcamp Of By For All door Nina Simons in Koninklijke Bibliotheek. Den Haag 14.10.19 en 15.10.19

Publicaties

Museum De Lakenhal

- Museum De Lakenhal. Gebouw Geschiedenis Collectie / red. Meta Knol, Aukje Vergeest en Jori Zijlmans. nai010 uitgevers Rotterdam.

Christiaan Vogelaar, conservator oude kunst

- Christopher Brown, An Van Camp, Christiaan Vogelaar, 'Jonge Rembrandt', tentoonstellingscatalogus (met engelstalige editie 'Young Rembrandt'), The Ashmolean Museum, Oxford 2019
- 'Toewijding, teleurstelling en ambitie. De verzameling oude schilder- en beeldhouwkunst', in *Museum De Lakenhal. Gebouw, geschiedenis, collectie*, Museum De lakenhal, Leiden 2019, pp. 179-210

Rob Wolthoorn, conservator moderne kunst

- *Wolkers* in Museum De Lakenhal, Bulletin van de Vereniging Rembrandt, nr.1 2019 p.28-29

Jori Zijlmans, conservator geschiedenis

- J. Zijlmans, Pilgrimage to Leiden (1609-1620). In: *The Mayflower Quarterly Magazine*, Vol.85, No.2 (2019), p. 29-32

Presentaties en lezingen

Nicole Roepers, conservator actuele kunst

- Nieuw Leids Laken: voor Textielfestival 2020 (MDL), in Museum De Lakenhal, 9.10.2019 en 16.10.2019

Christiaan Vogelaar, conservator oude kunst

- 'Lucas van Leydens drieluik met de Genezing van de blinde uit de Hermitage', lezing voor Hermitage aan de Amstel, Amsterdam, 17.01.2019
- Studiedag met medewerkers van het Edith Etherington Art Museum, Kingston (Can.) t.b.v. hun aanstaande tentoonstelling over Rembrandts Leidse jaren, 22.01.2019
- Bezoek aan kunstbeurs BRAFA te Brussel, 24.01.2019
- Werkbezoek met de leden van de begeleidingscommissie Prof Dr J.P. Filedt Kok, Dr M. Übl en Esther van Duijn te beoordeling van de voortgang van de restauratie van het drieluik van Cornelis Engebrechtsz, *De kruisiging van Christus* (inv. S 93) in de restauratieateliers van Menno Dooijes en Ton van Loon te Makkum, 19.02.2019 en 16.03.2021
- Werkbezoek aan het Museo degli Uffizi te Florence, 27.02.2019 t/m 1.03.2019
- 'Rembrandt e la Pittura Italiana', gastcollege aan de Università dei Lincei, Milaan, 02.03.2019
- Opening en bezoek aan de kunstbeurs TEFAF te Maastricht, 15.03.2019
- Werkbezoek aan Hatchlands Park (UK) voor de aankoop van een schilderij van Dou en aan het Ashmolean Museum, Oxford, voor besprekingen over de tentoonstelling Jonge Rembrandt, 18.03.2019
- Werkbezoek aan de Gemäldegalerie, Staatliche Museen zu Berlin,

voor bespreking van bruiklenen voor de tentoonstelling Jonge Rembrandt en het transport van het regentenstuk van Jacob van der Merck, De regenten van het Loidanshof (inv. S 300), 25.03.2019

- 'Albrecht Dürer and Lucas van Leyden', lezing op het internationale symposium *Dürers Journey*, Ludwig Suermondt Museum, Aken, 20-22.04.2019
- 'De studie en de presentatie van de drieluiken van Lucas van Leyden en Cornelis Engebrechtsz in het vernieuwde Museum De Lakenhal', Rijksmuseum Summerschool, 06.06.2019
- 'Licht en donker bij Rembrandt en Descartes', voordracht tijdens *Nacht van Ontdekkingen*, Rijksuniversiteit Leiden, 21.06.2019
- Werkbezoek van medewerkers van het Mauritshuis te bestudering van werken van Gerrit Dou, 30.06.2019
- 'Cosimo III de' Medici a Leida', lezing tijdens het internationale symposium *Cosimo III de' Medici*, Biblioteca Laurenziana, Florence 06-09.11.2019
- Werkbezoek aan het Museo degli Uffizi ter bestudering van de verzameling Leidse fijnschilders, 12.11.2019
- 'Jonge Rembrandt', lezing t.g.v. de tentoonstelling Jonge Rembrandt voor Hoger Onderwijs voor Ouderen (HOVO), 19.11.2019
- 'Jonge Rembrandt', lezing t.g.v. de tentoonstelling Jonge Rembrandt voor de Stichting Cultuur Inventarisatie (SCI), 20.11.2019
- 'Jonge Rembrandt', lezing en rondleiding in de tentoonstelling *Jonge Rembrandt* voor de kring van emiriti hoogleraren kunstgeschiedenis, 21.11.2019
- Werkbezoek en rondleiding in de tentoonstelling *Jonge Rembrandt* voor medewerkers van het Getty Museum in Los Angeles (US), 26.11.2019
- Werkbezoek Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Brussel ter bezichtiging van twee Leidse panelen uit 1518, 5.12.2019
- Jonge Rembrandt en de kunstenaars uit zijn kring', lezing voor het

Koninklijk Oudheidkundig Genootschap in Rijksmuseum, 16.12.2019

Rob Wolthoorn, conservator moderne kunst

- Jurylid kunstprijs Leidse Lente, 28.06.2019
- Lezing: 'Dubbeltalent, zegen of vloek' publieksmiddag Waanzinnige Wolkers Week, Stadsgehoorzaal Leiden, 26.09.2019

Jori Zijlmans, conservator geschiedenis

- Lezing 'The Pilgrims in Leiden' voor New England Historical Society. Leiden, 05.06.2019
- Toelichting op zaal aan de 'Geuzen van Boisot'. Leiden, 06.06.2019
- Toelichting op voorplein over Eerste Steenlegging Lakenhal. Leiden, 19.06.2019
- Toelichting Beleg & Ontzet in talkshow Openingsfestival Museum. Leiden, 22.06.2019
- Toelichting Leids Laken in talkshow Openingsfestival Museum. Leiden, 23.06.2019
- Lezing Vroegmoderne Vrouwen in de Lakenhal. Leiden, 06.10.2019
- Werkcollege Museumgeschiedenis, Masterstudenten geschiedenis UL. Leiden, 11.10.2019
- Masterclass Leids Laken deelnemers Textielfestival. Leiden, 16.10.2019
- Dieslezing 145 jaar Museum De Lakenhal Historische Vereniging Oud Leiden. Hooglandse Kerk Leiden, 02.11.2019
- Lezing verzamelgeschiedenis Museum De Lakenhal voor Vereniging van Belangstellenden in de Lakenhal. Leiden, 15.11.2019
- Pitch Stalenboeken van de Lakenhal aan Lucas van Leyden Mecenaat. Leiden, 30.11.2019
- Masterclass Leids Laken deelnemers Textielfestival. Leiden, 18.12.2019

Colofon

Tekst en vormgeving: Museum De Lakenhal

Foto's: Simone Both, Karin Borghouts, Eelkje Colmjon, Janiek Dam, Cassander Eeftink, Koen Hauser, Buro JP, Mireille Kniese, Mark Kuipers, Jorrit Lousberg (Xsaga), Karen Polder, Gert Jan van Rooij, Monique Shaw, Ronald Tilleman

Museum De Lakenhal
Oude Singel 32
2312 RA LEIDEN

Postbus 2044
2301 CA LEIDEN

Kantoor:
Lammermarkt 31
2312 CL LEIDEN

